

N:o 22.

Uppläst och godkänd hos Första Kammaren den 3 mars 1908.
— — — — Andra Kammaren den 3 — —

Riksdagens skrifvelse till Konungen, i anledning af väckta motioner om skrifvelser till Kungl. Maj:t angående åtgärder för befordrandet af återinflyttning hit till landet af från riket utflyttade personer.

(Lagutskottets utlåtande n:o 8.)

Till Konungen.

Det ligger i öppen dag, att emigrationen varit och är ett betydande hinder för vårt lands utveckling och förkofran. Under de senare åren har också uppmärksamheten alltmer riktats på den fara emigrationen innebär för vårt land, och såväl från enskildt håll som från statsmakternas sida hafva krafter satts i gång för erhållande af botemedel mot densamma. Ett bland dessa medel är det nu ifrågasatta, att söka verka för en återinflyttning till det gamla hemlandet, och att därvid, i den mån det kan anses behöfligt och lämpligt, undanröja tilläfventyrs bestående mera yttre hinder för en återinflyttning hit. Att äfven Riksdagen för sin del beaktat just den vinst, som skulle tillföras vårt land, om en del af dess forna söner återförvärfvades åt hemlandet, har Riksdagen ådagalagt bland annat genom sin sistlidet år i skrifvelse till Eders Kungl. Maj:t gjorda anhållan om utredning och förslag rörande inrättande af en statens arbetsförmedlingsanstalt för utomlands bosatta svenskar.

Vid innevarande riksdag hafva, till understödjande af en återinflyttning till Sverige af från riket utflyttade personer, inom kamrarna gjorts framställningar om vidtagande af ändring i gällande regler i fråga om vapenöfnings fullgörande i fredstid af värnpliktige, som efter afflyttning från riket hit återkommit, och har Riksdagen funnit dessa framställningar vara förtjänta af beaktande.

För närvarande synes i detta afseende gälla följande:

I 2 § värnpliktslagen den 14 juni 1901 stadgas, att för den, som förvärfvar svensk medborgarrätt det kalenderår, under hvilket han fyller 21 år, eller därefter, inträder värnplikten från och med det år, som infaller näst efter det han förvärfvat nämnda rätt. Enligt 5 § 3 mom. samma lag äger Eders Kungl. Maj:t meddela närmare bestämmelser i fråga om lagens tillämpning beträffande sådan värnpliktig.

I 138 § af förordningen angående inskrifning och redovisning af värnpliktige samt deras tjänstgöring m. m. den 5 december 1901 har Eders Kungl. Maj:t föreskrifvit, att om värnpliktig, som icke blifvit till landstormen öfverförd eller från värnpliktens fullgörande frikallad, önskar för vinnande af bättre utkomst eller på grund af eljest ömmande omständigheter erhålla tillstånd att afflytta från riket, har han att därom ingifva ansökan, ställd till Eders Kungl. Maj:t, som i ärendet meddelar beslut.

☞ Beträffande skyldigheterna vid återkomst till Sverige stadgas i 4 § samma förordning, att i mantalslängden för hvarje år skola bland andra såsom inskrifningsskyldige angifvas de svenska medborgare öfver 21 år, som vid senaste inskrifningsförrättning erhållit uppskof med inskrifningen eller antecknats såsom frånvarande, äfvensom de under föregående året genom naturalisation till svenska medborgare upptagna utländske män i värnpliktsåldern, hvilka icke förut blifvit inskrifna och icke under det år längden afser uppnå 41 års ålder. Vidare heter det i förordningens 29 § mom. 3: »Sker inskrifningen af genom naturalisation till svensk medborgare upptagen utländsk man det år, hvarunder han fyller 26 år, eller senare, eller kan han med intyg styrka, att han i utlandet gjort längre tids militärtjänst, än den i § 27 mom. 1 värnpliktslagen föreskrifna, befrias han från värnpliktens fullgörande i beväringen under fredstid och öfverföres enligt hvad i mom. 2 ofvan sägs till landstormen.»

En svenskfödd värnpliktig, som ej undergått inskrifning och som utflyttat ur riket, men icke förvärfvat utländsk medborgarrätt, blir alltså, så snart han återkommit till Sverige, skyldig undergå inskrifning, såvida han

ej det år, då inskrifningen sker, uppnår 41 års ålder. Han inskrifves därvid i beväringen, försåvidt ej, i händelse han öfverskridit 33 års ålder, hans skyldighet att tjänstgöra där till följd af beviljad uppskof eller laga förfall får anses hafva gått till ända. Såsom laga förfall räknas icke att hafva afflyttat från riket, äfven om det sker med sådant tillstånd, som omtalas i förenämnda 138 § inskrifningsförordningen.

Har åter en svenskfödd man, medan han vistats utrikes, där vederbörligen förvärfvat medborgarrätt, äro hans skyldigheter i värnpliktsafseende enligt förenämnda stadganden svårare att fullt klart bestämma. Tyder man det i berörda 29 § 3 mom. inskrifningsförordningen förekommande uttrycket »utländsk man» såsom liktydigt med utländsk medborgare, blir en person, som utflyttat härifrån landet och återkommer såsom medborgare i annat land samt vid 26 års ålder eller senare *genom naturalisation* upptagits till svensk medborgare, befriad från värnpliktens fullgörande i beväringen och inskrifves i landstormen. Anser man åter sistnämnda § tillämplig endast å utrikes ort född man — man, som förut icke ägt svensk medborgarrätt — kommer därför frågan, huru den härifrån landet utflyttade skall såsom värnpliktig inskrifvas, då han återvändt, att sakna betydelse, om han under sin bortovaro förvärfvat utländsk medborgarrätt eller icke. Någon utbildad praxis med afseende å tolkningen af det nämnda uttrycket lärer, såvidt Riksdagen kunnat inhämta, icke förefinnas. Så mycket lärer emellertid vara fastlaget, att en svenskfödd man, som, på grund af konventionen mellan Sverige—Norge och Nordamerikas förenta stater af den 26 maj 1869 angående utflyttade personers nationalitet, förvärfvat medborgarrätt i Förenta staterna, icke ansetts kunna, då han hit återvändt, hänföras under 29 § mom. 3 inskrifningsförordningen, utan har han, då de i konventionen omförmälda två åren förflutit från hans återkomst från Amerika, ansetts skyldig undergå inskrifning i beväringen, såvida han ej redan dessförinnan på därom gjord ansökning vederbörligen naturaliserats till svensk medborgare, i hvilken händelse han, så snart det skett, underkastas enahanda skyldighet.

Af hvad nu anförts torde vara tydligt, att gällande bestämmelser i förevarande ämne icke äro ägnade att på ett tillfredsställande sätt underlätta den åsyftade återinflyttningen. Det är visserligen sant, att en statsborgare icke utan fullgoda skäl bör få undandraga sig de plikter, hans land af honom kan fordra, men å andra sidan bör väl samhällets anspråk i fråga om värnpliktens fullgörande icke gå längre än som är förenligt med andra samhällsintressen af enahanda betydelse. Att en person,

som från inträdet i värnpliktsåldern haft sin verksamhet i främmande land, under normala förhållanden skall vara underkastad full värnplikt, när helst han före öfverskridna 40 år återvänder till hemlandet, torde i allt fall samhällets behof af försvarskraft icke påfordra. Då därjämte erfarenheten synes gifva vid handen, att alltför många, som eljest icke skulle tveka att vända tillbaka till hemlandet, inför utsikten att inkallas till en längre tids vapenöfning, afhålla sig från att hit återvända, för att kanske för alltid kvarstanna i det främmande landet, anser sig Riksdagen för sin del böra förorda en snar ändring af de i det förevarande ämnet gällande bestämmelser, hvilka för öfrigt synas Riksdagen sakna önskvärd klarhet och bestämdhet.

Det gäller då att träffa föreskrifter, som å ena sidan garantera mot missbruk och å den andra blifva effektiva för det ändamål, man önskar nå.

Riksdagen, som för sin del icke kan godkänna den anvisade utvägen att låta lindring i värnplikten vara beroende på erläggande af någon penningafgift, anser, att en bestämd tid bör fastslås, efter hvars förlopp den, som ej olofligen afflyttat ur riket samt hit återkommit, under alla omständigheter bör erhålla viss i lagen bestämd lindring i det förevarande hänseendet, och bör denna lindring, eventuellt befrielse, enligt Riksdagens mening komma den återvändande till godo, oberoende af i hvilket främmande land han vistats, och, så långt möjligt, oberoende af huruvida han blifvit främmande stats undersåte eller ej. Tiden synes Riksdagen lämpligast böra sättas till 8 år från tidpunkten för utvandringen, och bör i dessa åtta år eventuellt inräknas den tid, som vistelsen i landet måste fortfara, innan den medborgarrätt, som kan vara förvärfvad i annat land, förlorats. Därjämte synes det Riksdagen, att, i öfverensstämmelse med hvad som för närvarande gäller beträffande »utländsk man» enligt 29 § 3 mom. inskrifningsförordningen, bör fordras, att den återinflyttade senast det år, hvarunder inskrifningen sker, uppnår 26 års ålder. Skulle jämväl i andra fall särskilda omständigheter påkalla lindring, bör det ankomma på Eders Kungl. Maj:t att pröfva och afgöra, i hvad mån sådan bör medgifvas.

I fråga om män af utländsk börd, hvilka i värnpliktsåldern blifvit svenska medborgare, synes, hvad som angående dem enligt sistnämnda stadgande för närvarande gäller, böra förblifva gällande.

På grund af hvad sålunda anförts får Riksdagen härigenom anhålla, det Eders Kungl. Maj:t täcktes snarast möjligt låta verkställa ut-

redning, huruvida ej befrielse eller lindring i fråga om värnpliktens fullgörande i fredstid må kunna beredas från främmande land till Sverige återinflyttade svenskfödda män, samt för Riksdagen framlägga det förslag, hvartill en dylik utredning kan föranleda.

Stockholm den 3 mars 1908.

Med undersåtlig vördnad.
